

ARCHIWUM DOKUMENTACJI POLSKIEJ SZTUKI LUDOWEJ INSTYTUTU SZTUKI PAN

Placówka ta powstała w r. 1946 pod nazwą Sekcji Zdobnictwa w założonym wówczas Państwowym Instytucie Badania Sztuki Ludowej i po paru reorganizacjach od r. 1959 działa w ramach Instytutu Sztuki PAN¹. Założycielem Pracowni i autorem jej programu badawczego jest ówczesny doktor, Roman Reinfuss, kierujący nią nieprzerwanie do teraz. Siedzibą pracowni, której nazwa ulegała wielokrotnie zmianom, jest od początku Kraków.

W pierwotnym programie placówki położono nacisk na gromadzenie dokumentacji zdobnictwa stosowanego w ludowym rzemiośle artystycznym. Materiały zebrane w pierwszym roku badań, prowadzonych w zachodniej Małopolsce, dały początek archiwum naukowemu.

Z doświadczeń pierwszych lat pracy wyłonił się długofalowy program działalności placówki, przedstawiony i przedyskutowany wraz z założeniami metodologicznymi na konferencjach dotyczących spraw sztuki w r. 1950 i 1951². Podstawowym jej zadaniem stało się systematyczne gromadzenie materiałów, dotyczących wszystkich dziedzin i przejawów ludowej plastyki na całym obszarze kraju, przy czym za niezbędne uznano uwzględnienie zarówno sztuki tradycyjnej jak i jej współczesnych przekształceń. Tylko tą drogą można bowiem, jak zakładano, zyskać pełny materiał do opracowań całościowych. Główną metodę pracy stanowić odtąd miały słabo wcześniej doceniane zespołowe badania terenowe, prowadzone systematycznie i na jednolitych zasadach na obszarze całego kraju, a w pierwszym rzędzie na terenach dotychczas mało badanych lub ulegających szczególnie szybkim przemianom. W założeniach wstępnych przyjęto ogromną intensyfikację prac, planując m.in. cztery całomiesięczne obozy naukowo-badawcze w ciągu roku, co miało umożliwić zebranie materiału z całej Polski w ciągu kilku lat³. Nigdy jednak, ze względów organizacyjnych i finansowych nie udawało się realizować badań w tak szerokim zakresie, toteż terenowa akcja dokumentacyjna uległa rozłożeniu na szereg lat i dopiero teraz zbliża się do końca.

Z uwagi na małą ilość stałych pracowników (początkowo dwie, w latach późniejszych pięć, sześć osób)⁴. Pracownia korzysta z pomocy osób doraźnie angażowanych do badań terenowych, rekrutowanych najczęściej wśród studentów etnografii, architektury i szkół plastycznych. W pierwszym okresie działalności Pracowni z funduszy Instytutu prowadziły również badania zespoły, kierowane przez dr Mieczysława Gładysza i prof. dr Bożenę Stelmachowską⁵, w latach późniejszych część akcji badawczych organizowała Pracownia wspólnie z niektórymi muzeami, m.in. okręgowymi w Lublinie, Białymstoku, Nowym Sączu, Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Muzeum Wsi Kieleckiej, Muzeum Wsi Lubelskiej, a pojedynczy przedstawiciele innych muzeów uczestniczyli w badaniach prowadzonych na obszarach leżących w sferze zainteresowań tych placówek. Przeważająca jednak większość badań terenowych organizowana była i jest do teraz we własnym zakresie i to na ogół pod bezpośrednim kierownictwem profesora Reinfussa.

Całomiesięczne badania w dużych zespołach, liczących 20—30 osób, zwane obozami naukowo-badawczymi, prowadzone były co roku w latach 1949—1962⁶, potem trzeba było z nich zrezygnować ze wspomnianych wyżej przyczyn. Kontynuowane są natomiast badania penetracyjne organizowane w mniejszych, 5—8 osobowych grupach, w ciągu 6—12 dni. Badania robiono konsekwentnie w całym kraju i do chwili obecnej objęły one ponad 85% obszaru Polski, razem około 3.500 miejscowości, wsi i miasteczek, tj. mniej więcej 8% ich ogólnej liczby.

W każdym zespole badawczym obok etnografów i ewentualnie historyków sztuki, zajmujących się różnymi dziedzinami plastyki, uczestniczy zawsze fotograf i jeden lub paru rysowników. W trakcie badań terenowych zadaniem pierwszoplanowym było i jest wyszukanie konkretnych obiektów, wykonanie ich dokumentacji rysunkowej i fotograficznej oraz uzyskanie możliwie pełnej informacji o każdym, a następnie ustalenie drogą wywiadu szerszego kontekstu kulturowego dla tych obiektów, zebranie wiadomości historycznych i społecznych dotyczących badanego działu. Rozmowy prowadzone są według kwestionariuszy⁷, na ogół zwięzłych, zostawiających spory margines dla intuicji i doświadczenia poszczególnych badaczy. Obok badań zespołowych prowadzone są również, choć w mniejszym zakresie, badania indywidualne, uzupełniające lub poszerzające dorobek akcji zespołowych, a ponadto dokumentacja wybranych konkursów i wystaw z zakresu ludowej plastyki. Nie udało się natomiast, ze względu na małą liczbę pracowników, rozbudować planowanych początkowo prac nad bibliografią sztuki ludowej, a także systematycznych badań z zakresu jej historii.

Zagadnienia związane z działalnością Pracowni i jej założeniami programowymi przedstawiłam w ogromnym skrócie, bowiem sprawy te były kilkakrotnie omawiane w publikacjach. Przypomnienie ich wydaje się o tyle niezbędne, że w istotny sposób rzutują one na charakter i zawartość zgromadzonego przez niespełna 35 lat archiwum naukowego. Pierwsza obszerniejsza charakterystyka zbiorów archiwalnych opracowana została z okazji 10-lecia Pracowni⁸ i do niej należałoby obecnie nawiązać z uwagi na to, że w ciągu dalszego ćwierćwiecza zasoby archiwum wzrosły mniej więcej trzykrotnie, podniósł się także stopień ich opracowania.

Archiwum Naukowe Pracowni Dokumentacji Polskiej Sztuki Ludowej IS PAN składa się z dwóch zespołów. Pierwszy stanowią zbiory fotograficzne, liczące ponad 60.000 zdjęć⁹. (W zasadzie identyczny zbiór znajduje się w Warszawie, w Pracowni Badania Sztuki Nieprofesjonalnej IS PAN. Tam też, w Instytucie, przechowywane są klisze i negatywy). Na drugi zespół, który pod koniec r. 1979 przekroczył 90.000 pozycji inwentarzowych, składają się teksty wywiadów i obserwacji, materiały graficzne, a także oryginalne wycinanki i malowanki (około 1.000 sztuk), hafty i próbki tkanin (około 2.000) oraz 1038 odbitek z klocków do drukowania płótna. Materiały tekstowe i graficzne, na które składają się rysunki, plansze barwne,

inwentaryzacje, kopie i szkice, grupowane są osobno, według podziału terytorialnego i merytorycznego i przechowywane w 752 tekach. Schemat podziału terytorialnego, przyjęty dla potrzeb archiwum, zawiera 40 jednostek różnej wielkości o charakterze regionów historyczno-etnograficznych, ale oparty jest dla ułatwienia lokalizacji o administracyjne granice województw i powiatów z lat pięćdziesiątych. Podział ten można wprowadzić uważać za formalnego punktu widzenia za nieprawidłowy, jednak orientacja w zawartości zbioru jest obecnie łatwa, a wprowadzanie w nim jakichkolwiek istotnych zmian wymagałoby ogromnego wkładu pracy i na długi czas wyłączyłoby cały zespół od podstawowej działalności. W ramach każdej jednostki terytorialnej materiał jest podzielony na rysunki i teksty, a te z kolei uporządkowane są tematycznie. Dotarcie do materiałów tekstowych dotyczących niektórych ośrodków rzemieślniczych, a mianowicie garncarskich, meblarskich i zabawkarskich, a także rzeźbiarzy i malarzy, ułatwiają odpowiednie kartoteki.

Zasoby archiwum przedstawiają dokładniej zestawienia liczbowe:

Teren	Materiały	
	graficzne	tekstowe w ss. rkp. lub masz.
Białostockie	1.521	2.391
Bojkowszczyzna	210	326
Częstochowskie	1.170	1.489
Gorce	1.680	2.600
Kaszuby	788	1.052
Kieleckie	2.094	3.357
Koszalińskie	245	716
Krakowskie	6.025	9.289
Kujawy	563	1.448
Kurpie	1.203	1.785
Lasowiaczy	2.177	1.771
Lubelskie (pn i pd)	6.039	7.724
Łemkowszczyzna	1.436	1.437
Łowickie	1.610	2.117
Łódzkie i Łęczyckie	287	702
Mazowsze Centralne	410	437
Mazowsze Północne	502	933
Mazowsze Wschodnie	502	890
Mazury i Warmia	836	1.657
Opoczyńskie	976	580
Piotrkowskie	728	838
Podhale, Spisz, Orawa	1.782	1.768
Podlasie	9.580	9.568
Pogórze Gorlicko- -Jasielskie	2.066	3.168
Poznańskie	693	1.945
Radomskie	2.484	2.823
Rawskie	562	811
Rzeszowskie	4.623	5.048
Sieradzkie	345	555
Śląsk Cieszyński	238	3
Śląsk Górny	246	298
Śląsk Dolny	162	13
Śląsk Opolski	463	98
Sanockie	513	869
Sądeckie	1.029	1.515
Szczęcińskie	176	708
Zielonogórskie	459	1.175
Zywieckie	1.090	920
Różne i porównawcze	253	129
Razem	57.766	74.954

Największa ilość materiałów pochodzi z Podlasia, Małopolski wschodniej i południowej, tj. z Lubelszczyzny, Rzeszowskiego i Krakowskiego oraz z niektórych obszarów środkowej części kraju, a więc przede wszystkim z terenów, na których koncentrowały się

wspomniane wyżej badania obozowe. Jednocześnie są to materiały chronologicznie najstarsze, bowiem dopiero w latach 60-tych prowadzono na szerszą skalę badania penetracyjne na Pomorzu i w Wielkopolsce, a także na Ziemiach Zachodnich. W ostatnim dziesięcioleciu organizowane były badania uzupełniające na obszarach penetrowanych już poprzednio oraz wypełnianie znaczniejszych luk na mapie kraju. Równolegle z akcjami penetracyjnymi prowadzone były również na sporą skalę badania na terenach podkarpackich w związku z udziałem Pracowni w programie Międzynarodowej Komisji Badań Karpackich¹⁰. W 1979 r. podjęto szczegółową dokumentację we wsiach nadwiślańskich, zwłaszcza w tych okolicach, które w najbliższym okresie miały ulec przekształceniom w związku z „akcją Wisła”. Najslabiej przedstawia się obecnie stan badań Pracowni na obszarze Śląska Górnego i Opolskiego. Na Dolnym Śląsku prowadzono dotychczas tylko fragmentaryczną dokumentację zbiorów muzealnych.

Jeśli weźmiemy pod uwagę działy tematyczne, najwięcej materiału zgromadzono z zakresu architektury ludowej, meblarstwa i zdobnictwa wnętrza, stroju i tkaniny. Bogata, choć nieco mniej obfita ilościowo dokumentacja dotyczy malarstwa i rzeźby, zdobnictwa związanego z obrzędami i zwyczajami dorocznymi oraz rodzinnymi, a także rzemiosł artystycznych.

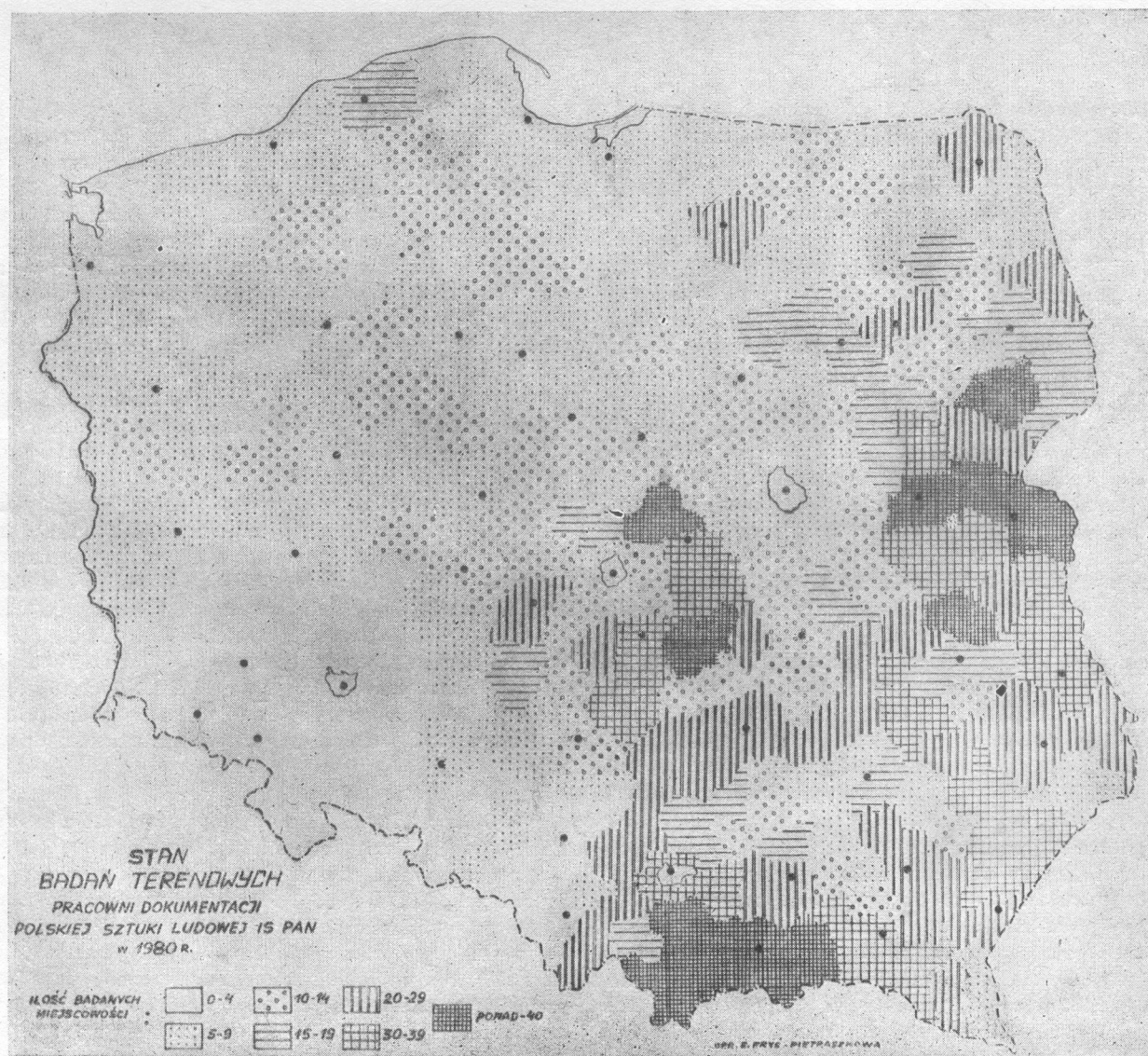
Zagadnienie	Materiały	
	graficzne	tekstowe (w ss. rkp. lub masz.)
Architektura	18.911	16.794
Meblarstwo i zdobnic- two wnętrza	12.528	14.527
Tkanina	2.527	4.335
Strój i haft	3.326	12.032
Ceramika	1.699	4.047
Zdobnictwo w metalu	12.652	2.281
Plastyka (rzeźba, ma- larstwo, kapliczki)	897	4.987
Zdobnictwo związane z obrzędami	2.713	6.228
Zagadnienia społeczne	—	2.488
Kultura materialna	897	1.880
Różne	1.616	5.355
Razem	57.766	74.954

Nasuwać się pytania, jaka jest wartość zgromadzonych materiałów, w jakiej mierze archiwum jest wykorzystywane i jak przedstawia się stan opracowania jego ogromnych zasobów. Jakość materiałów nie jest równa i zależy w znacznym stopniu od tego, w jaki sposób i przez kogo były zbierane. Ze względu na niewystarczającą ilość stałej kadry Pracowni zmuszona była do korzystania z pomocy doraźnie dobieranych współpracowników, reprezentujących różny poziom wykształcenia i przygotowania terenowego. Nie każdy z nich potrafił dostosować się do szybkiego tempa pracy w terenie, wyczerpać kwestionariusz, jeśli mowa o etnografach, czy równie dokładnie wykonać dokumentację rysunkową. Z tych przyczyn obok znakomitych rysunków, inwentaryzacji czy plansz barwnych można spotkać również słabsze, czasem nawet z niedokładnie odczytaną kolorystyką, czy pominiętymi szczegółami konstrukcyjnymi. Podobnie w tekstach zapisów obok relacji, które stanowią tak szerokie i pełne opracowanie zagadnienia, że po nieznacznych uzupełnieniach można oddać je do druku, zdarzają się zapisy fragmentaryczne, z lukami i brakami. Ogólnie stwierdzić można, że największą wartość posiadają

materiały zebrane podczas obozów naukowo-badawczych, na co wpłynęły takie czynniki, jak opracowywanie materiałów na bieżąco, skrupulatna kontrola po ich oddaniu, dyskusje i możliwość szybkiej weryfikacji spraw wątpliwych, czy uzupełnienia braków, a także specyficzna atmosfera panująca wśród uczestników tych przedsięwzięć badawczych. Trzeba również wziąć pod uwagę, że obozy takie urządzone były na obszarach najbardziej interesujących pod względem ludowej plastyki i wiele jej dziedzin dokumentowano jeszcze w pełnym rozwoju. Tempo zmian w tym zakresie przedstawia się różnie w poszczególnych rejonach kraju, jednak wszędzie następują one ogromnie szybko, zmienia się przy tym pozycja i rola sztuki ludowej we własnym środowisku. Substancja tradycyjna, zarówno w postaci obiektów architektonicznych jak elementów wyposażenia mieszkań, stroju itp. niszczeje bezpowrotnie. Podejmowane wielokrotnie próby powrotu do dokumentowanego obiektu po niewielkim nawet upływie czasu zazwyczaj nie dawały rezultatu, bowiem obiekt już nie istniał. A w archiwum Pracowni znajduje się dokumentacja wielu tysięcy

dzieł sztuki, rzemiosła artystycznego, budownictwa i innych, unikatowych często zjawisk plastycznych.

Ze względu na szybkie tempo przemian wsi i jej kultury, w pierwotnych planach Pracowni zakładano dokonanie zdjęcia terenowego całego obszaru kraju w krótkim czasie, co w praktyce okazało się niewykonalne. Materiały gromadzone w sporym przedziale czasowym nie dają porównywalnego obrazu, jeśli chodzi o nasilenie występowania poszczególnych zjawisk w różnych rejonach. Archiwum Pracowni obfituje natomiast w materiały pozwalające na wnioskowanie o różnorodności typów i odmian poszczególnych wytworów plastycznych oraz ich terytorialnym rozprzestrzenieniu, a także etapach rozwoju i chronologii. Odkryto ogromną ilość twórców, specjalizujących się w różnych dziedzinach plastyki, jak również ośrodków rzemiosła artystycznego, został przy tym ustalony w miarę możliwości charakter ich wyrobów i zasięgi promieniowania na okolice. Dokumentowano również szereg zjawisk z zakresu krótkotrwałej i przelotnej mody oraz indywidualne wytwory, które nie znalazły większego oddźwięku w środowisku.

Il. 1. Uczestnicy obozu naukowo-badawczego w 1955 r., Niewino-Borowe, woj. białostockie.

Zbiory archiwalne, mimo wysuwanych tu zastrzeżeń posiadają ogromną wartość poznawczą, mogą więc być podstawowym źródłem opracowań wielu problemów, bądź też, w innych wypadkach, znaleźć w nich można cenne materiały uzupełniające.

Opracowanie materiałów archiwalnych nie posuwa się równoległe z tempem ich gromadzenia, ze zrozumiałych zresztą względów. Początkowe założenie, aby publikować sukcesywnie wyniki badań w postaci monografii regionalnych nie zostało zrealizowane i dwa przygotowane do druku zarysy sztuki ludowej, Opoczyńskiego oraz Lasowiaków, pozostały w maszynopisach. Natomiast opracowane w skrócie efekty dalszych badań obozowych — na zachodnim Podlasiu¹¹, na pograniczu Podlasia i Lubelszczyzny¹² oraz w Radomskiem¹³ stanowią do teraz podstawową pozycję bibliograficzną dla plastyki ludowej tych terenów, podobnie jak opublikowane wyniki niektórych badań penetracyjnych¹⁴. W porozumieniu z władzami administracyjnymi przygotowane zostały w Pracowni publikacje popularno-naukowe, dotyczące kultury ludowej Gorlickiego i Myślenickiego¹⁵. Opracowano także mniej obszernie zarysy plastyki ludowej innych rejonów¹⁶. Wyniki penetracji na Ziemiach Zachodnich, gdzie zajmowano się przede wszystkim kulturą plastyczną osiedleńców i zagadnieniem kontynuacji tradycyjnych umiejętności artystycznych w nowych warunkach, zostały podsumowane tylko częściowo¹⁷.

W zakresie prac monograficznych, dotyczących poszczególnych gałęzi plastyki, materiały archiwalne stanowiły podstawę szeregu studiów, przygotowanych zarówno przez stałych pracowników, jak również osoby współpracujące z tą placówką. Około 140 takich prac ukazało się na łamach „Polskiej Sztuki Ludowej”, publikowane były także w innych wydawnictwach ciągłych i zwartych. Są wśród nich biografie artystów ludowych, monografie ośrodków wytwórczych

lub poszczególnych wytworów itp. Szczególnie dużo prac dotyczy zagadnień rzeźby, budownictwa, meblarstwa i dekoracji wnętrza, zdobnictwa obrzędowego, a także wyrobów artystycznego rzemiosła, zwłaszcza garncarskich i kowalskich. Wiele problemów i tematów zostało podjętych i opracowanych po raz pierwszy właśnie w Pracowni. Obszerniejsze opracowania monograficzne dotyczą m.in. malarstwa¹⁸, druków na płótnie¹⁹, garncarstwa i kaflarstwa²⁰, meblarstwa²¹, zdobnictwa w metalu²². Powstał też syntetyczny zarys, obejmujący całokształt ludowej plastyki²³. Większość tych pozycji wyszła spod pióra Romana Reinfussa. Profesor Reinfuss był autorem programu badawczego Pracowni, który to program konsekwentnie, z ogromnym nakładem pracy i zapamię, realizuje mimo znacznych i różnorodnych trudności. Przyjęty system badań spotykał się wielokrotnie z krytyką zwolenników dogłębnych studiów problemowych, uszczupliwie określano je nawet jako „badania przez dziurę w plandecę” (samochodu). O słuszności przyjętej koncepcji przekonał Profesor przeciwników najsukuteczniej właśnie przez systematyczne publikowanie dużych, analitycznych pozycji, dotyczących kolejnych dyscyplin ludowej plastyki, przygotowanych niezwykle sumiennie na bazie materiałów archiwalnych zgromadzonych w Pracowni.

W przygotowaniu są następne prace z zakresu rzeźby w kamieniu, zdobnictwa w drzewie. Całościowego opracowania wymaga jeszcze szereg działów tak obszernych, jak np. zdobnictwo związane z obrzędami i zwyczajami, architektura²⁴, tkanina, haft i strój. Wyczerpujące opracowanie całych, stale narastających, materiałów archiwalnych przekracza możliwości szczupłej garstki stałych pracowników. Toteż zbiory archiwum są udostępniane wszystkim zainteresowanym pracownikom naukowym, doktorantom i studen-

Il. 2. Uczestnicy obozu naukowo-badawczego w 1959 r., Turaszówka, woj. krośnieńskie.

tom²⁵. Korzystają z nich również pracownicy instytucji oświatowych i kulturalnych, plastycy i projektanci, a ponadto znaczna ilość wytwórców i rękodzielników związanych głównie z „Cepelią” szuka tutaj wzorów do produkcji wyrobów pamiątkarskich²⁶. „W ten sposób zgromadzone w archiwum materiały służą nauce i potrzebom codziennego życia”, jak lapidarnie a celnie określiła jego funkcję Zofia B. Głowa²⁷.

rów do produkcji wyrobów pamiątkarskich²⁶. „W ten sposób zgromadzone w archiwum materiały służą nauce i potrzebom codziennego życia”, jak lapidarnie a celnie określiła jego funkcję Zofia B. Głowa²⁷.

PRZYPISY

¹ Powstanie, organizacja i charakter Państwowego Instytutu Badania Sztuki Ludowej, „Pol. Szt. Lud.”, r. 1, 1947 nr 1/2, s. 60–61; R. Reinfuss, Stan badań nad sztuką ludową i ich perspektywę na najbliższą przyszłość, „Pol. Szt. Lud.”, r. 18, 1964 nr 4, s. 190–91.

² Konferencja w sprawie aktualnych zagadnień naukowo-badawczych i twórczych polskiej plastyki ludowej, „Pol. Szt. Lud.”, r. 5, 1951 nr 3, s. 67; B. Urbanowicz, Konferencja w Jadwisinie, tamże, nr 4/5, s. 146–153; R. Reinfuss, Organizacja badań nad sztuką ludową, „Materiały do Studiów i Dyskusji z zakresu Teorii i Historii Sztuki”, r. 2, 1951 nr 5, s. 404–421.

³ R. Reinfuss, Organizacja..., s. 410 i dalsze; tenże, Dorobek naukowy dziesięciolecia w zakresie sztuki ludowej oraz plany na najbliższe pięć lat, „Materiały do Studiów i Dyskusji...”, r. 5, 1955 nr 3–4, s. 389–411.

⁴ W latach 1946–1980 pracowali: Przemysław Burchard (1953–1955), Maria Czarnecka (od 1961), Wanda Drabik (od 1969), Bogumiła Dziki (obecnie Szurowa, 1967–1970), Ewa Fryś-Pietraszkowa (od 1955), Zofia Barbara Głowa (° v. Kurkowa, 1949–1965), Eleonora Janikowska-Wilczyńska (1950–1952), Bożena Kural (od 1970), Alicja Maleta (od 1977), Olga Mulkiewicz-Goldbergowa (1955–1961), Maria Przeździecka (1952–1965), Roman Reinfuss (od 1946), Ewa Snieżyńska-Stolot (1965–1970), Zdzisław Szewczyk (1947–1948), Halina Wójcik (obecnie Machaczka, 1965–1970), Zygmunt Wiglus (1955–1956).

Współpracowali z Pracownią: Zofia Cieśla-Reinfussova (od 1946), Przemysław Burchard (1952), Maria Czarnecka (1951–1961), Leszek Dzięgiel (1952–1955) oraz

fotografowie z IS PAN: Stefan Deptuszewski (1947–1977) i Jan Swiderski (od 1954).

⁵ M. Gładysz, Badania sztuki ludowej na Śląsku Cieszyńskim, Górnym i Opolskim, „Pol. Szt. Lud.”, r. 2, 1948 nr 9/10, s. 61–62.

⁶ Na Podlasiu i Lubelszczyźnie: w r. 1952 (Bachorza), 1954 (Kozłówka), 1955 (Niewino Borowe), 1958 (Urzędów), 1960 (Sosnowica), 1962 (Hadynów); w Rzeszowskim: w r. 1950 (Werynia), 1957 (Kańczuga), 1959 (Turaszówka); w Kieleckim i Radomskim: w r. 1951 (Ślasków) i 1953 (Policzna) oraz na terenie Mazowsza: w r. 1949 (Sulejów), 1956 (Głuchów) i 1961 (Bujny).

⁷ Opublikowana jest tylko pierwsza wersja tych kwestionariuszy, zob. R. Reinfuss, Instrukcje i kwestionariusze dla badaczy kultury ludowej, „Pol. Szt. Lud.”, r. 4, 1950 nr 1–6, s. 88–92.

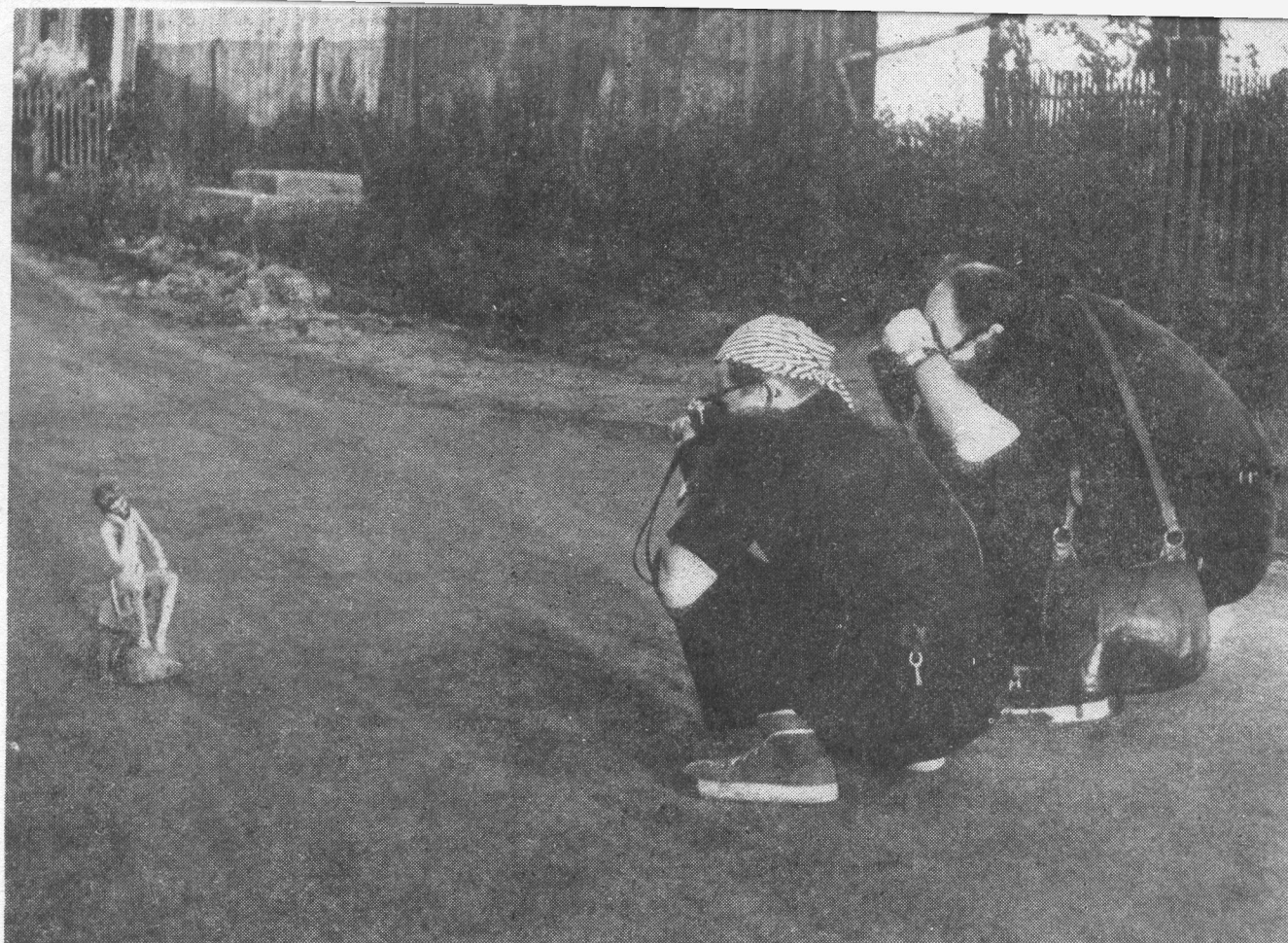
⁸ Z. B. Głowa, Dziesięć lat Archiwum Sekcji Badania Plastyki Ludowej PIS, „Pol. Szt. Lud.”, r. 11, 1957 nr 3, s. 187–188.

⁹ Ponad 70.000 fotografii łącznie ze zbiorami Pracowni Sztuki Nieprofesjonalnej IS PAN.

¹⁰ R. Reinfuss, Problem Karpat w badaniach kultury ludowej, „Pol. Szt. Lud.”, r. 13, 1959 nr 1/2, s. 10; Z. Szyfelbejn, Konferencja sprawozdawczo-planująca Działu IV Etnografii Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN i Centralnego Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, „Etnografia Polska”, r. 1, 1958, s. 410.

¹¹ R. Reinfuss, Sztuka ludowa Podlasia Zachodniego, „Pol. Szt. Lud.”, r. 6, 1952 nr 4/5, s. 270–287.

¹² Tenże, Sztuka ludowa na pograniczu Lubelszczyzny i Podlasia, „Studia i Materiały Lubelskie”, Etnografia I, 1962 s. 108–146.

Il. 3. Fotografowanie rzeźby z kapliczki (Jan Świdorski i Roman Reinfuss), 1959 r., Żmigród, woj. krośnieńskie.

¹³ Tenże, *Z badań nad sztuką ludową w Radomsku*, „Pol. Szt. Lud.”, r. 9, 1955 nr 1, s. 23—51; tenże, *Badania terenowe w rejonie kielecko-sandomierskim*, „Pol. Szt. Lud.”, r. 6, 1952 nr 1, s. 35—47.

¹⁴ Z. Cieśla-Reinfussowa, *Materiały do sztuki ludowej Mazowsza Płockiego*, „Pol. Szt. Lud.”, r. 7, 1953 nr 1, s. 38—55; tenże, *Sztuka ludowa w Sieradzkim*, „Pol. Szt. Lud.”, r. 10, 1956 nr 6, s. 297—313; E. Fryś-Pietraszkowa, *Badania penetracyjne Zespołu Dokumentacji Sztuki Ludowej IS PAN w woj. białostockim w 1968 r.*, „Rocznik Białostocki”, t. 10, Białystok 1970, s. 409—415, oraz inne pozycje.

¹⁵ *Nad rzeką Ropą*, pr. zbior. pod red. R. Reinfussa, t. II, Kraków 1965; *Monografia powiatu myślnickiego*, pr. zbior. pod red. R. Reinfussa, t. II, Kultura ludowa, Kraków 1970.

¹⁶ m.in. R. Reinfuss, *Kultura ludowa Zamojszczyzny na tle stosunków etnograficznych województwa lubelskiego*, (w:) *Zamość i Zamojszczyzna w dziejach i kulturze polskiej*, pr. zbior. pod red. K. Myślińskiego, Zamość 1969, s. 435—448; tenże, *Z etnografii powiatu jasielskiego*, (w:) *Studia z dziejów Jasi i powiatu jasielskiego*, Kraków 1964, s. 591—630; M. Przeździecka, *Sztuka i zwyczaje ludowe*, (w:) *Ziemia Chrzanowska i Jaworzno*, pr. zbior. pod red. J. Lewandowskiej, Kraków 1969, s. 387—401; E. Fryś-Pietraszkowa, *Sztuka Górali Babiogórskich*, (w:) *Babiogórski Park Narodowy*, pr. zbior. pod red. W. Szafera, Kraków 1963, s. 271—281.

¹⁷ R. Reinfuss, *Tradycyjna kultura plastyczna ludności przesiedlonej w województwie koszalińskim*, „Materiały Zachodnio-Pomorskie”, t. 14, Szczecin 1968, s. 383—396.

¹⁸ R. Reinfuss, *Malarstwo ludowe*, Kraków 1962; M. Przeździecka, *O małopolskim malarstwie ikonowym*

XIX wieku. Studia nad epilogiem sztuki cerkiewnej w diecezji przemyskiej i na terenach sąsiednich, Wrocław—Warszawa 1973.

¹⁹ R. Reinfuss, *Polskie druki ludowe na płótnie*, Warszawa 1954.

²⁰ R. Reinfuss, *Garncarstwo ludowe*, Warszawa 1955; tenże, *Ludowe kafle malowane*, Kraków 1966; E. Fryś-Pietraszkowa, *Ośrodek garncarski w Łądku Ordynackim i jego wyroby na tle ceramiki malowanej w Polsce*, Wrocław—Warszawa 1973.

²¹ R. Reinfuss, *Ludowe skrzynie malowane*, Warszawa 1954; tenże, *Meblarstwo ludowe w Polsce*, Wrocław—Warszawa 1977.

²² Tenże, *Ludowe kowalstwo artystyczne w Polsce*, praca w druku.

²³ R. Reinfuss, J. Świdorski, *Polska Sztuka Ludowa*, Kraków 1960.

²⁴ Publikowano szereg niewielkich prac, m.in.: Z. Cieśla-Reinfussowa, *Dom z wnątką w polskiej architekturze ludowej*, „Pol. Szt. Lud.”, r. 6, 1952 nr 4/5, s. 263—269; R. Reinfuss, *Z badań nad budownictwem ludowym w województwie kieleckim*, „Pol. Szt. Lud.”, r. 25, 1971 nr 2, s. 67—78. W ramach prac przygotowanych do opracowania syntetycznego wykonano 69 kartogramów, ilustrujących rozprzestrzenienie określonych typów rzutów chałup, konstrukcji zrębów, dachów itp.

²⁵ Kilkanaście prac magisterskich powstało na bazie materiałów archiwalnych Pracowni. Jako materiał uzupełniający wykorzystano je w wielu innych pracach.

²⁶ W ciągu ostatnich 5 lat kwerendą archiwum naukowego prowadzi 90—120 osób rocznie.

²⁷ Z. B. Głowa, op. cit., s. 188.